

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Χριστιανισμός και Εὐρώπη

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - στο δημοσιευθὲν εἰς τὰς σελίδας 87-88 τοῦ προηγου - μένου τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» ἔγγραφόν της πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας κ. Jacques Chirac, τὸ ὁποῖον κοινοποιήθηκε σὲ πολλές ἡγετικές ἐκκλησιαστικές καὶ πολιτικές προσωπικότητες τῆς Εὐρώπης, διαμαρτύρεται διότι κατὰ τὴν Εὐρω - παϊκὴν Σύνοδον Κορυφῆς εἰς Νίκαιαν, μὲ πρότασιν τῆς Γαλλικῆς Προεδρίας ἀπαλείφθηκε ἐκ τῆς ψηφι - σθείσης Χάρτας τῶν Θεμελιωδῶν Ἀνθρωπίνων Δι - καιωμάτων πᾶσα μνεία τῶν θρησκευτικῶν θεμελιῶν καὶ τοῦ ἱστορικοῦ χριστιανικοῦ παρελθόντος τῆς Εὐρώπης.

Ὡς τονίζεται στὸ ἔγγραφον αὐτό, «οὐδεὶς δύναται νὰ θέσῃ εἰς τὸ περιθώριον ἢ νὰ σβήσῃ διὰ μιᾶς μονοκονδυλιάς τὴν σπουδαίαν καὶ σημαντικὴν προσφορὰν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Πολιτισμοῦ τῆς Εὐρώπης, εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν ἠθικῶν της ἀξιών, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν προσφορὰν του εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν νομολο - γίαν τῆς Εὐρώπης τὰς ὁποίας κατέστησε περισσότε - ρον ἀνθρωπίνας ἢ τὴν παρασχεθεῖσαν δαφυλῶς ὑπ' αὐτοῦ ἠθικὴν στήριξιν εἰς τὰ διάφορα ἀνθρωπιστικά κινήματα κατὰ τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν τῆς Εὐρώ - πης».

Χαίρομεν, διότι καὶ ὁ Πάπας Ρώμης Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἔχει προβῇ σὲ ἀνάλογες ἐπισημάνσεις, συμφωνώντας ἔτσι πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγρά - φου τῆς Ἱ. Συνόδου.

Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ Εὐρώπη

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλ - λάδος κ. Χριστόδουλος, στὴν ὁμιλία του πρὸς τοὺς Ἑλληνες Εὐρωβουλευτές, ποὺ ἔγινε τὴν 27ῃ Ἰανου - αρίου 2001 στὴν «Ἀθηναϊκὴ Λέσχῃ» καὶ ποὺ ὁλό - κληρῷ δημοσιεύθηκε στίς σελίδες 95-99 τοῦ τεύχους Φεβρουαρίου, τόνισε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Πρέπει νὰ σᾶς πῶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπιχειρεῖ σήμερον ἓνα μεγάλο ἄνοιγμα πρὸς λαοὺς

καὶ Ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης. Μὲ τίς δυνατότητες ποὺ ἔχουμε ἀναπτύσσουμε τὴ συνεργασία μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τῆς Κεντροανατο - λικῆς Εὐρώπης. Κάθε χρόνο ἡ Ἐκκλησία μας δίδει δεκάδες ὑποτροφίῶν σὲ σπουδαστὲς τῶν χωρῶν αὐτῶν τῶν περιοχῶν τῆς Εὐρώπης καὶ μάλιστα ὄχι μόνο σὲ ἐκείνους ποὺ σπουδάζουν Θεολογία, ἀλλὰ καὶ Ἰατρικὴ καὶ στὸ Πολυτεχνεῖο καὶ σὲ ἄλλες σχο - λές. Ἐνήμερώνουμε σὲ τακτικὴ βάση γιὰ τίς δραστη - ριότητές μας ὅλες τίς Αὐτοκέφαλες Ὁρθόδοξες Ἐκ - κλησίες, τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ καὶ Προτεσταντικές Ὁμολογίες. Συμμετέχουμε σὲ ὅλα τὰ Fora καὶ τοὺς πανευρωπαϊκοὺς θεολογικοὺς καὶ κοινωνικοὺς δια - λόγους. Παίρνουμε ἐνεργὸ μέρος στὴν προώθηση τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ τῶν πιστῶν τῶν διαφόρων θρησκειῶν καὶ ἐνεργοῦμε πᾶν τὸ δυνατόν γιὰ νὰ ἐξαλειφθεῖ ἡ βία, ἡ τρομο - κρατία καὶ ὁ ρατσισμὸς ἀπὸ τίς κοινωνίες τῆς Εὐρώ - πης.

Ὡς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συγκροτήσαμε εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν θε - μάτων, μὲ σκοπὸ νὰ παρακολουθεῖ τὰ εὐρωπαϊκὰ δρώμενα καὶ νὰ συμμετέχει σ' αὐτὰ καὶ ἀναπτύσσου - με τὸ Γραφεῖο μας στίς Βρυξέλες, ποὺ μὲ ἐπικεφαλῆς Ἐπίσκοπο δίδει τὴ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας μας στὰ ἐκεῖ κέντρα λήψεως τῶν ἀποφάσεων. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὀφείλω νὰ προσθέσω ὅτι τὸ Γραφεῖο μας, τὸ ὁποῖο ιδρύθηκε μὲ κοινὴ συμφωνία Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνερ - γάζεται στενὰ μὲ τὸ ἀντίστοιχο Γραφεῖο του, καί, ἐπὶ πλέον, ἀξιοποιεῖ τίς δυνατότητες ποὺ παρέχονται ἀπὸ τὴν Ε.Ε. στοὺς πολίτες της καὶ ἐπομένως καὶ στίς Ἐκκλησίες της. Ἡ ἀνάγκη στενῶν σχέσεων συνεργα - σίας μας μὲ ὅλες τίς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες τῆς διεν - ρυμένης Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ τίς ἐτε - ρόδοξες Ἐκκλησίες εἶναι προφανές».

Ἐκκλησία καὶ «Πολιτιστικὴ Ὀλυμπιάς»

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀναφερομένη στὸ ἐκπονηθὲν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου

Πολιτισμοῦ Πρόγραμμα-Πλαίσιον τῆς Πολιτιστικῆς Ὀλυμπιάδος μὲ ἐγγραφόν τῆς πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Πολιτισμοῦ κ. Εὐάγγελον Βενιζέλον συνιστᾷ ὅπως στὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Πρόγραμμα παρουσιασθῇ ὁ “πολιτικὸς πλοῦτος τῆς παραδόσεως ἡμῶν ὡς ἀκούθως:

1. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Τέσσερα συνέδρια» τὰ ὅποια θὰ πραγματοποιηθοῦν, εὐχῆς ἔργον θὰ ᾔτο ὅπως καὶ ἡ Ἐκκλησία συμμετάσχη δι’ ὁμιλητῶν οἱ ὅποιοι θὰ παρουσιάσουν τὸ πολιτισμικὸν πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινεῖται, ἐνδεχομένως δὲ καὶ διοργανώσῃ Συνέδριον μὲ θέμα: «Ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς ἀνάμεσα στὴν οἰκουμενικότητα καὶ τὴν παγκοσμιοποίηση» τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιχορηγηθῇ ὑφ’ Ὑμῶν.

2. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Ἐκθέσεις» δύνανται νὰ ἐνταχθοῦν τὰ ἔργα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγιογραφίας.

3. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Μεγάλα μουσικὰ γεγονότα» δύνανται ὡσαύτως νὰ ἐνταχθοῦν τὰ θεσπέσια ἔργα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἢ ὅποια διαθέτει στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς ἐμπεπλουτισμένα διὰ μέσον τῶν αἰώνων.

4. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Λαϊκὸς πολιτισμὸς» ἔχομεν τὴν δυνατότητα ἵνα συνεισφέρωμεν διὰ τῆς προβολῆς τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐννυάρχοντος λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

5. Εἰς τὸ Πρόγραμμα «Ἄλλη ὄψη τοῦ Πολιτισμοῦ» καὶ εἰς τὸν λεγόμενον «ἔγκλειστοι πολιτισμοὶ» δύνανται ἵνα προβληθῇ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἡ σημασία αὐτοῦ διὰ τὴν νοσηματοδότησιν τοῦ Πολιτισμοῦ”.

Προκαταλήψεις, μύθοι καὶ ἀλήθεια γιὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Περιουσία

Ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» κυκλοφόρησε προσφάτως καλαίσθητον μικρὸν βιβλίον, πού ἐγράφη ἀπὸ τὸν Διευθυντὴν τῶν Ἐκδόσεών της καὶ Ἀρχισυντάκτην τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» θεολόγον-νομικὸν κ. Εὐάγγελον Π. Λέκκον, μὲ τὸν τίτλον «Ἐκκλησιαστικὴ Περιουσία: Οἱ προκαταλήψεις - Οἱ μύθοι - Ἡ ἀλήθεια» (Ἀθήνα 2001, σσ. 40).

Στὸ δημοσίευμα αὐτό ὁ σ., μετὰ τὴν ἐπισήμανσιν τῆς ἀναγκαιότητος, τῶν φορέων, τῆς προελεύσεως, τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ καθεστώτος τῆς προστασίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἐνημερώνει γιὰ τὴν ἐναντι αὐτῆς ἐπιβουλήν καὶ τὶς ἀρπακτικὰς ἐνέργειες

τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον παραθεωρεῖ, ὡς μὴ ὄφελεν, «τὸν ἀτελείωτον κατάλογον» τῶν ποικύων καὶ πολυπύχων φιλανθρωπικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτιστικῶν προσφορῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἐξαίρετον πόνημα τοῦ κ. Λέκκον, πού διακρίνεται γιὰ τὴν ἀρίστην ἐκκλησιολογικὴν, ἱστορικὴν καὶ νομικὴν του τεκμηρίωσιν, στὰ τελικὰ συμπεράσματά του ἐπισημαίνει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἐξῆς: «Ἡ περιουσία αὐτὴ δὲν ἀνήκει στὰ ἐπὶ μέρους πρόσωπα πού ἀποτελοῦν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἀνήκει στὸν κληρὸ καὶ τὸ λαό, ὡς Σῶμα Χριστοῦ, καὶ οἱ πόροι της διατίθενται... γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ...

»...Τὸ κράτος, ἂν καὶ εἶναι κάτοχος 33,73 φορὲς μεγαλύτερης ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἑκτασῆς γῆς (43.598.000 στρεμμάτων, ἐναντι 1.292.300) ὅχι μόνον δὲν τὴν ἀξιοποιεῖ ὑπὲρ τῶν ἀγροτῶν καὶ κτηνοτρόφων, ἀλλὰ καὶ ἐποφθαλμιᾷ –παρὰ νόμους– καὶ αὐτὴν πού ἀπέμεινε στὴν ἰδιοκτησία τῶν Μοναστηριῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀποδεικνύοντας ὅτι δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς φτωχοὺς, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀποδυνάμωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὸ συνέβη ἐπὶ Εἰκονομάχων (8ο-9ο αἰῶνες) καὶ Βασιλοκρατίας (1830-35)».

«Συμβατικὴ ὑποχρέωσις τοῦ Κράτους»

Στὴ συνέχεια, ἔνεκα τῶν διαφαινομένων προθέσεων τῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Περιουσία, ἃς ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι στὰ τελικὰ Συμπεράσματα τῆς μελέτης του ὁ κ. Εὐάγγελος Λέκκος καταλήγει ὡς ἐξῆς:

«Εὐκαίρως - ἀκαίρως προβάλλεται τὸ “ἐπιχείρημα” ὅτι τὸ Κράτος πρέπει νὰ πάρει τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσία, διότι ἔχει ἀναλάβει τὴ μισθοδοσίαν τῶν Ἐφημερίων (ἀπὸ τὸ 1945) καὶ τῶν Ἐπισκόπων (ἀπὸ τὸ 1980). Ἀποσιωπᾶται, ὅμως, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ μισθοδοσία αὐτὴ ἀποτελεῖ συμβατικὴ ὑποχρέωσις τοῦ Κράτους, ἐναντι τῶν μεγάλων παραχωρήσεων γῆς στίς ὁποῖες εἶχε προβεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κυρίως ἀπὸ τὸ 1922 ὥς τὸ 1932, γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν προσφύγων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ κατὰ τὸ 1952 ὁπότε τὸ Κράτος πῆρε τὰ 4/5 (80%) τῆς καλλιεργούμενης ἢ καλλιεργήσιμης ἐκκλησιαστικῆς ἀγροτικῆς γῆς, στὸ 1/3 τῆς πραγματικῆς ἀξίας της, ἐνῶ καὶ ἀπὸ τὶς ἀκαθάριστες εἰσπράξεις τῶν ἱερῶν ναῶν τὸ Κράτος λαμβάνει τὸ 35%! (Ἄς σημειωθεῖ, παρενθετικά, ὅτι ἡ κρατικὴ αὐτὴ ἐπιβουλή δὲν ἄγχι -

ξε ποτέ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, διότι μὲ τὴν Συνθήκῃ τοῦ Λονδίνου, τὸ 1830, οἱ τότε Μεγάλαις Δυνάμεις ἐπέβαλαν στὸ νεοελληνικὸ κρατίδιον νὰ μὴ τὴ θίξει ποτέ. Ἔτσι, στὰ χρόνια ποὺ παρήλθαν, παρέμεινε ἀλώβητη καὶ πολλαπλασιάστηκε). Ἡ ἀλήθεια, γιὰ τὴ μισθοδοσίᾳ ἀπὸ τὸ Κράτος τῶν κληρικῶν, εἶναι αὐτὴ ποὺ ἐπεσήμανε κάποτε ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Παπανδρέου: Ἀποτελεῖ ἐλάχιστη ἀνταπόδοση τοῦ Κράτους σ' αὐτὰ ποὺ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει δώσει σὲ ψυχὲς καὶ παρουσίᾳ, γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ ἔθνους!

»Μὲ τὸ «νόμο Τρίτση» (1700/87) καὶ μὲ πρόσχημα τὴν οὐσιαστικὴ «ἀπαλλοτριώση-δήμευση» τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἐπιχειρήθηκε ἡ ἀναίρεση τοῦ θεμελιώδους δικαιώματος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἔχει περιουσία, αὐτονομία, αὐτοδιοίκητο. Οὐσιαστικά, δηλαδή, ἔγινε προσβολὴ τῆς θρησκευτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐλευθερίας της καὶ ἀμφισβητήθηκε ἡ νομικὴ καὶ κοινωνικὴ παρουσία της, ἡ προστατευμένη ἀπὸ συνταγματικὲς καὶ ἄλλες διατάξεις. Ἐπομένως, μετὰ τὴν ἀπόφαση καὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων (1994), κάθε νέα τυχὸν ἀπόπειρα πρὸς τὴν ἴδια ἢ παρεμφερὴ κατεύθυνση, θὰ εἶναι παράνομη καὶ ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη σὲ ἀποτυχία. Ἡ Πολιτεία ἔχει συνταγματικὸ χρέος νὰ μεριμνᾷ γιὰ τὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς «ἐπικρατοῦσας» στὴν Ἑλλάδα θρησκείας, ὅχι μόνον «μὲ ποσοτικὴ ἀλλὰ καὶ μὲ ποιοτικὴ ἔννοια, ἀναφερόμενη στὴν πρόνοια νὰ παραμείνει ἐπικρατοῦσα». Καὶ αὐτὴ ἡ μέριμνα ἐκτείνεται καὶ στὴ διοίκηση καὶ προστασία τῆς περιουσίας, διότι ἀποτελεῖ μέσον γιὰ τὴν ἐπιτέλεση τῶν σκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας».

«Οὐδεμία ἀναφορὰ εἰς τὸν Θεόν»

Ὁρθόδοξον χριστιανικὸν περιοδικὸν εὐστόχως

δημοσιεύει περικοπὲς ἐπιστολογράφου ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος, ὁ ὁποῖος, ἀναφερόμενος στὰ μηνύματα καὶ στὶς εὐχές, τὶς ὁποῖες ἀπευθύνουν οἱ πολιτικοί μας στὸν λαόν, σημειώνει:

«Παρακολουθῶ τὰ μηνύματα καὶ τὰς εὐχὰς τῶν πολιτικῶν μας ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐορτῶν ἐκδηλώσεων (ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν)... Πάντες ἀναφέρονται εἰς κοινωνικὰ προβλήματα, βελτίωσιν τοῦ Κράτους, προοπτικὴν εὐημερίας, ἀναπτύξεως καὶ προόδου, ὁμοψυχίαν καὶ εἰρήνην... Ὅλα τὰ ἐπαγγέλλονται, δι' ὅλα νουθετοῦν τὸν λαόν καὶ καλῶς πράττοντες, θερμῶς ἀπὸ καρδίας εὐχονται».

Καὶ συνεχίζει μὲ πόνον ὁ ἐν λόγῳ ἐπιστολογράφος: «...Ὅμως ἀπὸ τὰ γραπτὰ κεείμενα καὶ τοὺς λόγους τῶν ἐλλείπει χαρακτηριστικῶς καὶ ἡ ἐλάχιστη ἐπίκλησις τῆς ἐξ Ὑψους ἀντιλήψεως διὰ τὴν εὐδωσιν τῶν ἐπαγγελιῶν τῶν. Οὐδεμία ἀναφορὰ, ἔστω καὶ γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου, εἰς τὸν Θεόν... Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς πάντα τὰ ἐγχειρήματά των (ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ) “ἀπὸ Θεοῦ ἤρχοντο καὶ εἰς Θεὸν ἐτελεύτων”. Οἱ Βυζαντινοὶ ἐδημιούργησαν πολιτισμὸν χιλιετοῦς ἀκτινοβολίας καὶ ἐφώτισαν τὴν Εὐρώπην καὶ διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως...».

»Εὐρισκόμενοι ἤδη πρὸ μεγάλων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα οἱ ἴδιοι ἐν πολλοῖς ἐδημιούργησαμεν, ἂς διδαχθῶμεν ἀπὸ τὴν φέρελπιν νεότητα, ἡ ὁποία, ἀηδιασμένη ἀπὸ “τὰ σκύβαλα καὶ τὰ ἄχνηρα” τῆς ἀρνήσεως, ἐπιστρέφει “ὡς διψῶσα ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων” τῆς ζωῆς πίστεως. Ὑποδεικνύει εἰς τοὺς “ἀποστατήσαντας πρεσβυτέρους ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους” τὴν ὁρθὴν πορείαν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 21ου αἰῶνος».

Ε.Δ.Θ.